

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és Kiadóhivatal:
Budapest, V., Váci-körút 18.
hová minden küldemény
intézendő.

ZSIDÓ FELEKEZETI JELLEGŰ
POLITIKAI ÉS SZÉPIRODALMI KÖZLÖNY.
—
SZERKESZTI: SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:
Egész évre házhoz küldve... 16 kor.
Fél évre..... 8 »
Negyedévre..... 4 »

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Tartalom

A gönczi pontok. — Egan a zsidókért. Irta: *Komáromi Sándor*.
— Válasz a megjegyzésre. Irta: *Kohn E. H.* — Zsidó szántó-
vetők közt. Közli: *Mardochái Hajehudi*. — Hírek. Pályázatok.
— Hirdetések.

A mellékleten: Makai Emil. Irta: *Szabolcsi Miksa*. — Makai
Emil zsidó költőiből (Juda Halévi, Ibn Gabiról, Ábrahám Ibn
Esra Manuello). — Makai Emil arcképe. — Poétasors. Irta:
Zempléni Árpád. — Az utolsó ut. Irta: *Pásztor Mihály*.

Naptár

Vasárnap (1901. augusztus 11.) 5661. Áb hó 26-ika.
Hétfő 27-ike. Kedd 28-ika. Szerda: 29-ike. Csütörtök
30-ika. Rós-chódes első napja.
Péntek Elul hó 1-je. Rós-chódes második napja. A temp-
lomokban megfujják a sófar kürtjét. Szombat 2-ika.
Hetiszidra: Sóftim. (Mózes V. könyve 16 fejezete 18.
versétől a 21. fejezet 10. verséig) Haftora: »Onóchi,
onóchi hu me-nachemchen, mi-at vatirei méenós jomusz...«
Jezsaiás 51. fejezete 12. versétől az 52. fejezet 13. verséig.)

A gönczi pontok.

Gróf Károlyi Sándor ménkő nagy ur. Ma-
gának a Károlyi-nemzetségnek, mely lehet vagy
15—20 főnyi, több vagyona van, mint a 800,000
léleknyi magyar zsidóságnak.

Gróf Károlyi Sándor ezenfelül takarékos,
gyakorlati, okos ember. Valamely magasra szár-
nyaló eszményért nem hevül, hanem azért kész
tűzbe menni, hogy az ő évi 90,000 métermázsza
buzatermésének árát le ne törje a börze 6 fo-
rintra, mert a buzának törvényes ára 10 forint.

Gróf Károlyi Sándor altruizmusa nem az
ujpesti jobbágy-kolóniában, káposztás-megyeri kut-
spekulációban, nem is, valamely a haza, köz-
ügy javára tett fejedelmi áldozatában kulminál,
hanem abban: hogy noha ő vele soha egy
Shylock se mert összeakasztani, nemesen védi
mégis a kis embert az uzsorások ellen.

Agrárprogramja, melyet gönczi levelében
hangoztat, olyan, hogy azt minden magyar zsidó
örömmel aláírhatná, ha már előtte ugyanolyan
örömmel alá nem írta volna a néppárt.

Igy azonban a helyzet egy kevésbé bo-
nyolult.

Talán mégsem olyan vérvörösen liberális az
a gönczi üzenet, ha olyan feneketlenül lelkesedik
érte minden reakzionárius elem?

Magukban a pontokban nincs semmi, amit
bármely földmivelő gazda ember, felekezeti kü-
lönbség nélkül, ne tehetne magáévá.

Jórészt jámbor óhajtasok, ártatlan utópiák,
akárcsak a szocziáldemokrata-párt követelései.
Jó volna, ha lehetne, de nem lehet. Se most,
se az emberi szemmel belátható jövőben.

Igy hát nincs mit beszélni, vitatkozni róla.

Ellenben az indokoló bevezetése s főleg az
ahhoz, néppárti és klerikális oldalról, füzött kom-
mentárok olyan természetűek, hogy a legna-
gyobb mértékben gyanussá teszik az egész ki-
rohanást.

Alig burkolt célzatu, finom distinkciók a
kereskedelemnek tisztességes és nem tisztességes
neme között, uzsora elleni harci riadó, most,
mikor uzsora törvény van, stb.

Ha gróf Károlyi Sándor eladja a maga
buzáját, gyapjút, az tisztességes kereskedelem.
Ellenben ha Schlesinger és Pollákovics meg-
veszi, az tisztességtelen kereskedelem.

Az egész ország eganizálása még kirivóbbá
teszi ezt az egyoldalú, kizárólagos felekezetes-
séget.

A progressziv adó és adómentes létminimum
pontjait határozottan a nemzetközi szocziáldemo-
krata programból kölcsönözte ki a nagylelkű
agrár gróf. Ő persze csak a »külföld magyar-
jaira« kívánja kiterjeszteni a fokozatos adóeme-
lést, holott annak szélesebb, otthonosabb jellege
kell, hogy legyen, ha igazán célzott akar érnei.

Hogy és mint illeszkedik belé ez a pro-
gramm a szabadelvű párt elvi leltárába, azt vé-
gezze el a gróffal Széll Kálmán.

Előttünk tiszta sor, hogy az előítélet, gyűlölködés nem egészséges jegecedési pontja a közvélemény-alakulásnak.

Bizonyos, hogy a kizárólagos érdekképviselőt meghamisítása a parlamentárizmusnak.

Ez okon a gönczi pontokban lerakott agrárius hitvallást nem tekintjük s nem ismerjük el komoly, hazafias politikai iránynak s elfogadásától, támogatásától minden szabadelvű magyar embert óva intünk.

Egan a zsidókért.

Egy napilapunk a minap leplezte le Egan Edét, aki hirtelen zsidótelepítővé, földmivesképzővé vedlett volna. A metamorfozis, melyről azon melegében tettünk egy-két megjegyzést, nem hivatalosan történt, hanem, amint azóta a ludasként odaállított orsz. izr. kézmű- és földművelési egyesületnek elnöke, Neumann Ármán dr. az illető laphoz küldött nyilatkozatában kijelentette s ahogy ezzel egyidejűleg az Egyenlőség is megírta, magán uton elkövetett tapogatózásra. Ennek jogosultságát nem vonjuk kétségbe, noha úgy tudjuk, hogy minden hivatalos állásnak vannak valamelyes tiszteletben tartandó tekintetei, amelyeket egyszerűen negligálni egyébként elismerésre méltó szándékkal sem szabad. Nem is magát ezt a törekvést tesszük szóvá, amely a földmivesképzést a ruthénvidéki zsidósággal akarja megoldani. Ebben az irányban az Egyenlőség is felszólalt már jóval előbb, de a kérdést nem mint a földmivesképzés, hanem mint a tömegesen pusztított kis zsidó existenciák elzüllesztését megakadályozó egyik eszközt tárgyalta.

Igy ma sem és senkisé is kifogásolhatja az orsz. izr. kézmű és földművelésügyi egyesület titkárának vállalkozását. De tudnunk kell, hogy a nevezett egyesület nem az a szerv, amelynek a zsidó földmivestelepek létesítése, tehát egy társadalmi és egyuttal gazdasági kérdés megoldása volna a feladata. Az egyesületnek erre való pénze sincs. Hanem ennek az egyesületnek igenis az a feladata, hogy miként kézmivesnövénydekeket, úgy földmivesnövénydekeket is, erre alkalmas módokon, kiképezzen s mintegy tanult és szaktudó törzskarát alkossa meg a zsidóhitű magyar földmiveseknek. Emellett nem tévesztjük szem elől, hogy zsidóhitű földmivesek — még pedig ennek az existenciának minden fokán — ma is sokan vannak Magyarországon. Épp ezért azt sem tarthatjuk helyén valónak, hogy rendszeres zsidó földmivestelepítésekkel az exclusivitásnak egy új formáját teremtsük meg. Az, amit az orsz. izr. kézmű és földművelési egyesület titkára és Egan terve akarna: ez volna. Mindegy, hogy a ruthén vidéken vagy másutt.

Nos tehát *exclusiv* zsidó telepítések nem kellenek, akár vannak ilyenek Oroszországban, a Szentföldön és Argentiniában, akár nincsenek. A kérdés Magyarországon más, mint a nevezett országokban. Oroszországban történeti jogalapjuk van a zsidó telepeknek és Oroszországban a zsidóhitűek jogállása is más, mint minálunk. Argentiniában és a Szentföldön pedig máshonnan elzavart és sehol másutt be nem fogadott zsidóhitűek számára teremtettek a gyarmatokban új otthont. A magyarországi zsidóhitűek erre nem szorulnak. Náluk egyszerűen kenyér- és a rőghöz-kötés kérdése a földmivesképzés, amire azért van szükség, mert a kisemberek megélhetése, ha zsidóhitűek, mind nehezebbé válik és

mert mindenféle akciókkal, mesterseges uton, tenyésztik a zsidó koldusokat, a földönfutókat, a kenyérüket vesztőket, akik munkabírók, s ragaszkodnak ehez a földhöz, de rendes kereset híján a demoralizálódásba taszítódnak.

Mert ne tessék azt hinni, hogy az uzSORA-törvények, vagy az agrár ágaskodások és mindenféle reakcionárius szűkkeblűségek a jelen viszonyok között javítják a gazdasági helyzetet. Ellenkezőleg. Ezek visszaszitják a zsidót abba a történeti korba, amikor a zsidó csak pénzműveletekből élhetett és mint jogfosztott pária csak a pénz hatalmában kereste és találta boldogulását. Ennek elkövetkezését nem szabad megengednünk; sem zsidó, sem nem zsidó magyaroknak. Megakadályozására mindent el kell követnünk. Ha látjuk, hogy bizonyos foglalkozási ágakról leszoritják a zsidóhitűeket s azon foglalkozási ágakat máshitűekkel népesítik el, akkor az így megürült helyekre a kiszorítottakat kell vezetnünk, mert elvégre agyoncsapással és egyszerű kikergetéssel meg nem szabadulhatunk tőlük.

Gazdasági erőink közül a mezőgazdaságé vezet; ez terjeszkedik és nyomul előtérbe. Rövidesen kitérni előle gyámoltalanság, megfutamodni gyávaság. Váltig azt hangoztatjuk, hogy ezt ne tegyük, s ne engedjük tenni. Azt a valónak hirdetett állgasságot ne hagyjuk megbizonyosodni, hogy a zsidó mezőgazdaságra nem való. Mutassuk meg, hogy igenis való, új és új téren képes érvényesülni, csak rá kell vezetni. Mert mindenhez van tradíciója, intelligenciája és alkalmazkodási képessége. Ha most nem visszük a koldusbotra juttatott zsidóhitűek egy részét s ezek ivadékaikat a mezőgazdaság terére: akkor persze igazuk lesz azoknak, akik azt hirdetik, hogy a zsidó csak pálínkás, csak uzSORÁS, csak kis boltos, csak handlé tud lenni. A maga erejéből más nem lehet: az bizonyos; mert egyik foglalkozási ágról, csak úgy, minden előképzetség, minden segítség nélkül, a másira eredményesen átmenni nem lehet.

Ezen a téren, ebben az irányban mutatkozik tehát a teendő. Nem csak az izr. kézmű- és földművelési egyesület számára, hanem még inkább a magyar zsidóság összessége és az egész nemzeti társadalom számára. De meg kell különböztetni a nevezett egyesület és a nemzeti társadalom feladatát. A nemzeti társadalom a foglalkozás szabadságát kell, hogy védje s tartozik alkotó elmeinek megélhetését, érvényesülését lehetővé tenni; az egyesület annak csak némely eszközeit készítheti elő és bocsájthatja rendelkezésre. A nemzeti társadalom állami segítséget is igényelhet; a felekezeti egyesület csak a felekezet társadalmára támaszkodhatik.

Ha Egan mint *külön* akciókat akarja a felvidéki zsidóság földmives képzését létrehozni, vagy irányítani: akkor azt el nem fogadhatjuk, mert az akkor az ő hírének nevének szellemében fogant. Külön zsidó telepítéseket pedig a zsidóhitűek s az egész magyar társadalom se csináljanak. Hanem igenis segítsék a zsidót *épp úgy* mint a máshitűt abban, hogy mezőgazdasági munkára vállalkozhassék, ezen a téren érvényesülhessen és boldogulhasson. Az orsz. izr. kézmű- és földművelési egyesület pedig az eddigénél sokkal nagyobb mértékben, több tudatossággal, több áldozatkészséggel képezze ennek minden irányban helyt álló eszközeit, még pedig úgy, hogy más testületeket is vonjon be munkásságába körébe, amint azt rég hangoztatjuk, s amint ezt bizonyos irányban — a gondolattal talán éppen a mi közleményeink után történt megbarátkozás folytán — az izr. fiúváház hajlandónak is látszik megtenni.

Komáromi Sándor.



Válasz a megjegyzésre.

(Főt. dr. Steiner I akab székesfehérvári főrabbi urnak.)

»Bölcsék, legyetek óvatosak szavaitokban.«

Az ön által idézett Misnára egy sokkal erősebb Misnával válaszolhatnék és hivatkozhatnám a Chiskijahu és Jezsaiás közötti viszonyra, mely előbbi abban talált megnyugvást, hogy »csak a napjaimban legyen béke«; azonban kerülni kívánom a polemiát, azért az ön Misnájánál maradok, de úgy, hogy ethymologice és szószerint fordítom az ön idézetét.

Azt hiszem, hogy bárki is olvasta az én fölhívásomat és az ön választát reá, utóbbiban nem talált fölvilágosítást, ellenben oppozíciót igen!

Én nem kerestem vitát, csak sajnos viszonyainkat festettem. Én nem kértem vezető szerepet a papok részére, csak ama jogot, melyet minden felekezethél élvez a lelkész, kivéve a zsidó papot! És hogy ezzel a kollégák nagy részének óhaját tolmácsoltam, azt bizonyítja azon körülmény, hogy több kollega értesített írásbelileg és szóbelileg hasonló érzelmeiről!

Különben sem hozakodtam én elő semmi ujjal, semmi titokzatossal, csak megragadtam az alkalmat, hogy azt, amit 5 év előtt a Budapesten tartott rabbi-gyűlésen sürgettem, újból megpendítsem. Már akkor is kifogásoltam, hogy a papok zárt ajtóik mögött, községük közreműködése nélkül, konferálnak és most is csak azt óhajtanám, hogy községeinkkel egyetértve és azok közreműködésével szabályozzuk állásunkat és fektessük jogainkat és kötelezéseinket közös alapra. Annak idején majdnem valamennyi jelenlévő kollega szívesen acceptálta volna indítványomat, de nem vélték időszerűnek, hogy akkor álljanak elő községeinkkel szemben, jogainkat illető követelésünkkel, mikor az új egyházpolitikai törvények okozta veszteség kárpótlását vártuk tőlük. Hogy mennyire csalódtak a kollega urak ezen reményekben, az nem tartozik a dologra, de alapos tévedés ama fölfogása kollega urnak, hogy még árnyékát is kerülnünk kell azon látszatnak, mintha oly dolgokat akar-nánk elérni, melyeket a község saját jószántából meg nem ad! Mert a zsidó hitközségek soha sem fognak lelkészeiknek bizonyos jogokat saját önkéntes elhatározásukból megadni, míg ellenben, ha testületileg állapítjuk meg azokat, éppen a községek képviselőiben találunk majd a legerősebb támogatókra, mert ezek is, épp úgy, mint mi rabbik, röstellik a többi felekezet előtt, hogy lelkészeiknek nincsen semmi megállapított jogkörük, nincsenek pontosan körülírt irányelveik, hanem mindegyik rabbi saját elvei és fölfogása szerint él és működik. Nem helyes tehát, hogy nem szabad egy bizonyos jogkörre törekedni, mert ha erkölcsi alapon nyugvó lelkészi vezető szerepet biztosítani akarunk magunknak, úgy be nem érhetjük az egyes rabbik által, egyéni és szellemi értékük arányában elérhető befolyással, hanem oda kell törekednünk, hogy egyéni értékétől függetlenül egy bizonyos megszabott jogköre legyen a rabbinak, melyen belül érvényesíthesse befolyását és fejthesse ki működését.

Másodsorban fejmemre idézi kartárs ur a salamoni verset »Akit Isten megkedvel, azzal ellenségeit is kibékíti« és ezzel mintegy leczkézteni kíván. Erre csak annyit, úgy hiszem, hogy kevés rabbinak sikerült czivodás és lárma nélkül annyit körösztil vinnie, mint amennyit hála Istennek! én vittem keresztül községemben. De éppen azon körülményből, hogy összes erőmet meg kellett feszítenem és egész befolyásomat és lényemet latba kellett vetnem oly dolgok megakadályozására, amelyek a község létérdeke ellen voltak, éppen

azon körülményből meritem meggyőződésemet, hogy föltétlenül szükséges, mikép a rabbi ne személyes nézetekkel, de jogokkal szállhasson a sorompóba ott, ahol tovább lát és messzebbre gondol, mint a laikus közönség.

Persze kollega ur azt állítja, hogy a rabbi mindig elérheti a kívánt befolyást; hasonlót mondtam én is az én cikkemben, csak hogy egy sajnálatos sajtóhiba folytán szavaim értelme egészen elferdített. Én ugyanis azt állítottam, hol a rabbi tekintet nélkül szabványainkra minden reformot elfogad, mit reformkedvelő községe vagy elnöke óhajt, ott példás lesz az egyetértés község és rabbi között, de mit tegyenek oly rabbik, kiknek mások az elvei, és különösen oly rabbik, kiknek különböző árnyalatu és gondolkozási hitközségi tagokkal van dolguk?

Egy újságcikk keretében lehetetlen felsorolni mind-ama mozzanatokat, melyek a vallást sértik, ellenben meg vagyok róla győződve, hogy intelligens községtagokkal folytatott közös tanácskozás alkalmából, nagyon könnyen elérhetnők ezen bajok orvoslását, amit azonban egy kongresszustól — melyet különben kormányunk a mai viszonyok között alig lesz hajlandó összehívni — nem várhatunk.

Mint legnagyobb bajunkat megemlítem azt, hogy létezik-e presbyterium, mely merészelné odavágni a papjának: mit törődünk mi a te vallási aggályaiddal, a te egyházi ügyekre vonatkozó rendelkezéseiddel!? Vagy előfordulhat-e bármely egyházban, hogy egy hitközségi tag reá oktroyáljon a községre egy általa óhajtott újítást a templomban azon fenyegetéssel, hogy máskülönben kilép a községből és magával viszi pártfeleit is?! Nem, tisztelt kartárs ur, ez csak nálunk lehetséges! — mert — mert. — Hogy ennek útját vágjuk a jövőben, azért kell jogkörünket szabályoznunk, meghatároznunk és mintegy kerítéssel biztosítanunk!

És most hadd térjek át a vallásoktatásra nézve jelzett tervére! Ön elismeri, hogy a héberre kellene helyezni a fősúlyt; ön elismeri, hogy a tanuló ifjuság keveset, semmit sem tud! Elismeri, hogy nem lehet elérni annyit, amennyit ön megszabni óhajt, és éppen ezért senkit sem akar reá kötelezni, hogy az előirt pensumot elvégezze, szabad kezet hagy mindenkinek, hogy hagyja el azt, amit lehet és amit kell elhagynia! Ön csak a maximumot akarja megjelölni! Én még ilyent nem halottam, és kötve hiszem, hogy a zsidó hitéletben más valaki hasonló thesis-sel találkozott volna! Azt már halottam, hogy valakitől megkivánjuk, hogy lehetőleg sokat végezzen, de ha a viszonyok és körülmények mostohák, kevesebbel is beérjük, de akkor azután meg is szabjuk a minimumot, melyen alul nem szabad maradnia. Azt azonban, hogy valakinek megtiltsuk, hogy kedvező viszonyok daczára sem szabad többet végeznie, mint amennyit mi előírunk, az nálunk zsidóknál nem divott. De tanultuk is, és ismertük is mi régiebb generációk a bibliát, nyelvtant, zsidók történetét stbbit. Ellenben most a gyermekeket nem szabad tulterhelni (persze csak héber tanulmányokkal), azonban idegen nyelveket, zenét, vívást stb, stb. tanul ugyanazon gyenge szervezetű gyermek egész a megszakadásig! És éppen itt rejlik a hiba! Itt kell segitenünk! Ám tanuljon a gyermek idegen nyelveket, zenét és bármi mást, amit az élet megkíván, de ne szenvedjen ezalatt a vallásos élet, ne szenvedjen ezalatt a gyermek erkölcsi és zsidó nevelése. Szakítsunk naponkint egy-két különórát a héber tantárgyak tanítására is. Ezen különórák díjazását minden hitközség elbirja, és a tanítók szívesen, testtel és lélekkel fogják azokat ellátni, mert hiszen nekik is megvan belőle az

anyagi hasznuk, eltekintve ama erkölcsi elégtételtől és magasztos öntudattól, hogy apáink példájára, ők is képesek zsidók gyanánt nevelni és tanítani a kezük alá kerülő gyenge csemetéket. És ha ily módon meg lesz vetve az alapja a zsidó nevelésnek, könnyű lesz nekünk rabbiknak a továbbépítés ezen az alapon, és nem lesz szükségünk a »Talmudtóra« intézményre, amelyet ugyis csak a legkevesebb zsidó hitközség bírna eltartani. Míg ellenben, ha a mai viszonyok megmaradnak, nagyon rövid időn belül tudatára fognak ébredni a zsidó hitközségek, hogy tulajdonképpen kár a nagy áldozatokért, amelyeket most iskoláikért hoznak, mert hiszen gyermekeink oly kevés hébert tanulnak, amennyit az állami iskolákat látogatva, heti 2—4 órai hitoktatás mellett is elsajátíthatnak. Be fogják tehát szüntetni iskoláikat és csak egy hitoktató-tanítót fognak tartani a hittanítás ellátására, ki az egyes osztályokat hetenkint 2—3—4 órai tanításban fogja részesíteni, és marad minden úgy mint ma, csak azzal a különbséggel, hogy szülők, kik gyermekeik zsidó szellemben való nevelésére sulyt fektetnek, azokat az orthodox iskolákba fogják járatni, hogy ezzel az orthodoxok kezeibe játszuk a zsidóság jövőjét, ezt, úgy vélem, nem szükséges bővebben kifejtésem!

Ezek után, azt hiszem, több joggal mint ön tette velem szemben, t. kolléga ur, önre alkalmazom az ön által idézett mondást: »Ti bölcsek, legyetek óyatosak szavatokban.« Nem szép mondásokra van szükségünk, azért ügyeljünk szavainkra, vigyázzunk, hogy mely ügyért szállunk sikra, hogy majdan Isten és az emberiség bírói ítéletével szemben megállhassunk.

Mint hogy pedig előbbi cikkemből, nem tudom mi okból, maradt ki ezen passzus,* ismételtelen felkérem Löw Immanuel dr. tisztelt kartársamat, Szeged város tudós főrabbiját, valósítsa meg a budapesti rabbigyűlésen tett ígéretét, és alakítsa meg a Tiszavidéki rabbiegyesületet!

Kohn E. H.,
főrabbi Békés-Csabán.

Zsidó szántóvetők közt.

(Jeruzsálemi héber levelekből.)

— Közli: Mardoehái Hajehudi. —

(3. Folytatás.)**

A Meoh Seorim (százház) Miskan Saanim (boldogok laka), Mazkerész Moseh (emlékeztető Móséra [Montefiore]), és más kisebb-nagyobb házcsoportok, illetve városrészeknek, melyeket egyesek, vagy egyletek építettek és melyek, mint mondtam, már egész új várost képeznek a falakon kívül, mindezeknek a nyolczvanas évek kezdetén még nyoma sem volt meg. A zsidó gyarmatok alapítása, és a már meglevő Peszachtikvoh megnagyobbitása is szintén akkor vette kezdetét.

E viszonyok közt, könnyű elképzelni, hogy Stampfer nem maradt tétlenül. Kedvenczszméje mellett valószínű csatákat vívott. Arról volt ugyanis szó, mi történjék a sok száz családdal, mely Jeruzsálemben sem foglalkozást, sem lakóhelyet nem talált; emberek, kik otthon megszokták a munkát s akik irtóztak a gondolattól, hogy új hazájukban alamizsnára kelljen szorulniok, melyet európai testvéreik nekik esetleg juttatnak? Stampfer előállt az eredményekkel, melyeket Peszach Tikvoh gyarmaton elért, hol akkor már 29 család lakott és a mely — igaz, hogy elnyelte Guttmann Dávid nem jelenléteketlen vagyonát, de a mely akkor már olyan stádiumban volt, hogy reményt táplálhattak, miszerint rövid idő múlva a

* Tán a tollában maradt a főtisztelendő urnak. Szerk.

** Lásd az »Egyenlőség« 30. számát.

kolónia saját lábán is megállhat. Vásároljunk földeket, — ez volt Stampfer tanácsa — az ország különféle vidékén, adjuk át azokat azoknak, a kik szántóvető munkára vállalkoznak s akik arra képesek. Szoktassuk ez embereket ahhoz az életmódhoz, melyet egykor őseink követtek és ha az első években rá is szorulnak a külső támogatásra, sőt ha ők maguk egyáltalán nem fognak megállhatni külső segítség nélkül, annál bizonyosabb, hogy a következő generáció igenis meg fog állhatni. Az született szántóvető nemzedék lesz, annak e föld hazája, mindene lesz. Stampfer, a tapasztalat embere, megnevezte a vidékeket, melyek a gyarmatosításra leginkább alkalmasak, megjelölte a módozatokat, melyek szerint a vezetőknek el kell járniok. De mindezzel Stampfer alig ért volna célra, ha maga nem kél utra, Párisba, Londonba, Odessába és New-Yorkba. Ahol járt, tüzes nyelvvvel demonstrálta, hogy a zsidó menekülteknek Palesztinában egyedül az ekeszarva mellett van jövőjük, szép és méltó jövőjük; és a mikorra hazatért, hozzáláthatott a gyarmatok beszerzéséhez.

És ma már a következő zsidó gyarmatok állanak fenn a szentföldön:

Zichron Jakob (זכרון יעקב) Közel Kaifához, nem messze Caesariától; lakja 90 Romániából menekült család. Van iskolájuk, zsinagógájuk, türdöhelyük, közös kutjuk. (Palesztinában nagy vagyon.) Van mindegyik családnak egy tehene, két szamara és egy lova és laknak 39 fa nád- vagy vályogházban. Kőház csak 3 van. A kolóniáknak van egy igazgatója, munkavezetője és 3 tanítója Párisból. E gyarmatot fentartja a párisi Rotschild Edmund báró.

Golon Baboson (גולן בבסון) 4 óranyira Zafet városától. Lakja 123 benszülött, marokkói, egyiptomi, temani (yemen) és európai törökországbeli család. Ez a gyarmat évek óta külső támogatásra nem szorul.

A földet megvette és a gyarmatokat eddig fentartotta a felejtethetlen Montefiore Mózes báró. A gyarmatosok egymás közt csak héberül beszélnek, de tudnak jól arabul és spanyolul is. A fiatalabbak értenek francziául is. Golon Babosonnak 50 nél több háza van, köztük több kőház, sőt két emeletes háza is. Van iskolájuk, zsinagógájuk, szőlőskertjük, sőt van katonaságuk is. Ugyanis 25 fegyveres ember folytán őrzi a határokat, nem közelednek-e a hivatlan beduinok, kik az összes kolóniák rémét képezik. E kolónia fölött most Montefiore Sebag báró, Montefiore Mózes nővére fia és örököse rendelkezik.

Jeszod Hámáló (יסוד המעלה) Kolónia a Jordán mentén. Alapította Hirsch Maurice báró Párisból. A gyarmatot 35 fiatal muszka lakja. A föld itt nagyon háládatos és a lakók fölött szorgalmasak. A gyarmatosoknak sok akadálylyal kell megbirkózniook és sok veszedelemnek vannak kitéve, Jeszod Hámáló mind a mellett a legszebb reményekre jogosít.

Ros Pino (ראש פינה) Északra Tiberiastól, a Chov've Zion szövetkezettől (központja Odessa) fenntartott 60 muszka, 20 román és néhány yemeni, bulgár és török család által lakott kolónia. E gyarmatoknak fölött nehéz a helyzete. A lakók közt viszályok dülnek, a föld kemény, akár a szikla és a beduinok folyton fenyegetik. Zezán, tüge és olajta dusan terem.

Rison L'zizon (ראשון לציון) Fekszik Jaffa és Jeruzsálem közt. Lakja 10 temenista (Jemenbeliek), 40 muszka és egynéhány román zsidócsalád. E kolóniát is Rothschild Edmund báró alapította, ép úgy, mint a csak két óranyira fekvő

Ekront (עקרונ), mely a nemes férfinak ugyszólván kegyencze. Ekrón lakói (60 muszka, marokkói, tunisi és hollandcsalád) különös szorgalmuk és tisztaságuk által

tűnnek ki. Ott, hol még 16 évvel ezelőtt talán századok óta nem szántott pusztaság terült el, most gyönyörű Orange-kertek diszeskednek (Midón a báró néhány évvel ezelőtt személyesen meglátogatta az általa segített koloniákat, Ekron újból annyira megnyerte tetszését, hogy minden családnak külön-külön 1500 frankot ajándékozott istállók építésére. Egy Leeren nevű hollandiai, ki nem rég Vad el Channan nevű szomszéd falu közelében nagy narancskertet plántált, azon szerencsében részesült, hogy a báró kétszer meglátogatta és tizezer frank árán rendelt meg nála narancsot. Rison L'cionban Ossavetzki igazgatót, ki ellen a gyarmatosok panaszkodtak, a báró áttette Peszach Tikvohra, míg ennek igazgatóját, a derék Hajum urat Rison L'cionra hívta. Nem messzire Ekron-tól fekszik

Gederoh (גדרה), melyben 40 muszka munkálkodik. E kolonia földjének megvásárlásához többen hozzájárultak és ezek közt volt Oliphant ur, a nagylelkű anglikán lelkész is, kinek a palesztinai zsidók ezen kívül is sokat köszönnek. Gederoh egyébiránt oly termékeny és a benne lakó baltaiak (muszkák) annyira ügyes, szorgalmas emberek, hogy lakói már a szegényebb koloniákat támogatják.

Tikvász Jiszroel (תיקוה ישראל) 5 órányira fekszik Chebrontól. Fenntartja a párisi Alliance Israelite Universelle. Lakja 50 muszka menekült, kik otthon nagyobbára földmivelők voltak; kolóniájuk mindamellet nem tudott eddig virágzásra jutni. A föld terméketlenségét és a víz hiányát okolták. Ez utóbbin nem rég segítve lett, a mennyiben az Alliance roppant áldozatok árán nagy kutat furatott. A kolonia barátai most már remélik, hogy ez lendíteni fog Tikvasz Jiszroel viszonyain.

Ezekon kívül még 18 kisebb-nagyobb zsidó kolonia áll fönn Palesztina földjén, de én csak az itt fölsooltakat ismerem, a többiről azért nem is szólok.

S most ideje, hogy áttérjek, illetve, hogy visszatérjek a honnan kiindultam: a legrégebb, legnagyobb és a legvirágzóbb gyarmatra: Peszach Tikvohra.

Peszach Tikvoh (פסח תיקוה) alapításának történetét már a fentebbiekben elmondottam. Hogy a szentföld zsidó barátai és jótevői Európában a kolonia létrejötte után komolyan foglalkoztak a gyarmatosítás eszméjével, ezt mutatja az a tény is, hogy a párisi Alliance Israelite Universelle, mint már említettük, roppant költségek árán zsidó gazdasági iskolát állított fel Jaffa közelében. Ha további gyarmatosításra nem gondoltak volna, zsidó gazdákat nem neveltek volna.

A földmivelés Palesztinában kizárólag a falvakra szorul; ezekben pedig zsidó nem lakott és nem lakik ma sem. Az arab paraszt (falacha) a világ minden kincséért sem adja el őseitől öröklött birtokát. Földre csak olyanra lehet szert tenni, mely évszázadok óta parlagon hever, melyen csakis a most ép úgy, mint Ábrahám idejében nomád életet folytató beduin törzsek ütik fel hébéhóba sátraikat, a mely földet — és ilyen sok ezer hold van a Jordán mentén, a Hermon hegylánczon, a Libanon völgyeiben és a Jeruzsálem, Jaffa, Hebron, Bethlen és Kaifa közti területeken — a mely földet, mondom, a minden tekintetben konservatív falacha, vagy pásztor magától termékenynyé soha sem fog tenni és a mely föld mintegy praedestinálva látszik arra, hogy az ország hajdani birtokosai üldözött ivadékaiknak menhelyül, új hazául szolgáljon.

(Folytatása következik.)



H i r e k.

— Frigyes császárné. A német birodalom szenvedő őrangyala elhunyt. Nem a mi hivatásunk a pihenőre tért Nagyasszony méltatása, akiben egyénileg olyan sok rokon vonás volt a mi országunk dusszenvedésű anyjával. Rövid ideig volt osztályosa a trónnak, de akkor is, mikor annak még csak várományosa volt, s akkor is, mikor azon helyet foglalhatott, megnyilatkoztatta nagy szívét, melyet angol liberalismus hatott át. Victoria angol királynő gyermeke volt s ennek, az ember egyéni értékét mindenekfölött becsülő gondolkodásmódját örökölte. A felekezeti békét igen sokszor egyéni sulya latba vetésével és meleg szíve minden odaadásával szolgálta. A Bismarck támasztotta antiszemitizmus ellen egy zsidó jótékonyági (árva) egyesület protektorátusának elvállalásával és az ennek évről-évre nyújtott anyagi segítséggel vezette küzdelembe a jobb érzésűeket; amikor pedig trónra kerültek, férje ösmeretes proklamációjába, melyet szinte minden németországi zsidó üveg alatt, ereklüként őriz otthonában, ő sugalmazta, hogy ne mondjuk irta — bele azokat az emlékezetes szavakat, melyek alkotmányos uralkodók ajkán sem mindennaposak, s amelyek a trón urának szívéhez minden alattvalót — legyen az bármely felekezetű — egyaránt közel állónak mondanak s ilyenek is bizonyítottak. A császári ajkának ezen királyi szavai nagy tett számba mentek annak idején és kezdték leszerelni az antiszemitizmust, mely azóta régi erejében újra lábra kapni nem tudott. Ezek a szavak hagyományként maradtak a mostani német császárra, aki legjobban ösmerte eredetüket s mint szerzőjüket, úgy azokat magukat is tiszteletben tartotta és tartja mind a mai napig, amikor a hamburgi zsidó hajótársasági igazgatót miniszternek kívánja s midőn ez hite árán sem hajlandó a császári kitüntetését elvállalni — a nemes ellenálló erőt aláíró soros arczképével honorálja. Frigyes császárné emlékezete is erő a német zsidóság védelmére, szavai és tettei pedig örök bizonyítékok nagy szívének mindent átfogó szeretete, edzett nemessége és királyi fensége mellett. Halálára nemcsak a német zsidóság gondol megrendülve, hanem mindazok, akik a mindenek fölött álló emberszeretetet világjáró értéket föl tudják becsülni.

— Községkerületi gyűlés. A harmadik községkerület képviselőtestülete július hó 30-án tartotta Nagy-Bittsén élénk érdeklődés mellett évi közgyűlését. A megjelent tagok egyuttal felhasználták az alkalmat és meleg ovációkban részesítették Donáth Manó dr., trencsényi előkelő ügyvédet, aki már tíz év óta vezeti nagy körültekintéssel a községkerület ügyeit. A gyűlést megelőzte a zsinagógában rendezett ünnepélyes istentisztelet, melyet szép karének vezetett be. Wellesz Gyula dr., a nagybittseiek köztiszteletben álló eloquens lelkipásztora méltatta ez alkalommal a községkerület nemes törekvéseit. Kiemelte, hogy a felekezet újjászületését a megyében szervezendő rabbiállások nagyban elősegítenék és a rabbi intézmény szükségességét meggyőzően kiemelte. A Nagy-Bittsén eddig ritkán hallott magyar nyelvű templomi beszéd nagy hatást gyakorolt a jelenlevőkre. A Hymnus hatalmas akkordjaival ért véget a szép zsinagógai ünnepély. Innen a gyülekezet a fellobogózott iskola épületébe vonult, ahol id. Holzmann Lajos dr. takarékpénztári igazgató meleg szavakkal üdvözölte Donáth dr. községkerületi elnököt. Az ünnepelt elnök mély meghatottsággal köszönetet mondott az ünnepeltetésért és nagy örömeinek adott kifejezést, melyet afölött érez, hogy az egyre terjedő indolentia mellett, Trencsén megyében még élénk az érdek-

lődés és intensívebb a felekezeti élet. Majd a napirenden levő ügyeket tárgyalták le, mire elnöklő az ülést berekesztette. Délben barátságos lakomára gyültek össze a vendégek, melynek folyamán több felköszöntő hangzott el. Gyűjtő hatása volt *Friedmann* Miksa dr. kir. közjegyzőnek, a nagy-bíttsei község érdemekben gazdag elnökének szellemes felköszöntője. *Wellesz* Gy. dr. rabbi, ifj. *Holzmann* Lajos dr., *Freund* Bernát polgári iskolai igazgató, *Donáth* dr., *Katscher* dr., *Hübsch* Adolf dr., *Frankl* dr. és még számosan mondtak szebbnél szebb felköszöntőket. Mindez a magyar szó újabb diadalát jelenti, melynek terjesztése körül a zsidóságnak Trencsén megyében igen nagy érdemei vannak, mert az egész gyűlésen s az egész lakoma alatt más, mint magyar szó, nem hangzott el. A jövő évi gyűlés helyéül *Csáczát* jelölték ki.

— **Főrabbi** — a becsületrend tisztje. Párisi lapok jelentik, hogy *Zadoc-Kahn*-t, Franciaország főrabiját, aki ismert tudós és kiváló szónok, azonkívül széleskörű jótékonyágáról is ismeretes, a becsületrend tisztjévé nevezték ki. Kahn Mommenheimben született 1839-ben s így most hatvanhét éves. Már 1868-ban párisi főrabbi, tizenkét évvel ezelőtt pedig Franciaország főrabija lett. Aranylag rohamos előrehaladását e pályáján rendkívüli tudásának s szeretetreméltó modorának köszönhetette. Még a legdühösebb nacionalisták is őszintén becsülik, s nevét mindig kihagyták azokból az erős támadásokból, melyekkel a zsidóságot a *Dreyfus*-eset alkalmából illették! Valameanyi francia lap dicsérő cikkeiben méltatta *L'esclavage salon la Bible et le Talmud* című nagy munkáját, melynek nyelvezete is tiszta, ékes francia s. magas irodalmi nivón van megírva.

— **A bécsi rabbiszeminárium**, mely zsidó theologiai tanintézet címet visel, most adta ki értesítőjét. Ebből látjuk, hogy az intézetnek egy olyan nagyszerű alapítványa van, amely fölötté megkönnyíti a hit tanainak hirdetésére készülő növendékek képzését. Az alapítvány Schorr H. Oziás nevét viseli. Tökéje akkora, hogy nem kevesebb, mint 16 intézeti növendéknek lehet belőle évi 600 ftos stipendiumot juttatni.

— **Egy apátplébános nyilatkozata.** Lapunk előző számában a Magyar Szó nyomán megírtuk hogy *Beerwaldszky* János dr. iglói apátplébános az Anna-bucsu alkalmával adott ünnepi ebédjén olyan forma toasztot is mondott volna, hogy a katolikusoknak és lutheránusoknak karöltve kell egy közös ellenség, t. i. a zsidók ellen küzdeni. *Beerwaldszky* dr. most nyilatkozik a Felső-Magyarországban, s kijelenti hogy ő »vallásánál, műveltségénél, egész életében tanusított leghumánusabb gondolkozásmódjánál és igazi felebaráti szereteténél fogva soha ily nyilatkozatot nem tett, és ha a felekezetek igazi békéjéről elhangzott előkelő beszédre felelvén, közös ellenséget említett fel, úgy ez a közös ellenség bizonyára nem a zsidók, — kikről az ünnepi ebéd alatt egyetlen szó sem esett; hanem igenis, a ferde szocializmusból eredő vallás nélküli, kozmopolitikus és hazátlan irány ellen szólt, a melynek leküzdésére minden felekezetnek egyesülnie kell. És ha valaki a »közös ellenség« kifejezést, így mond az apátplébános ur, a hermeneutika minden szabálya ellen a zsidókra vonatkoztatta és ezt közöttük szándékosan terjesztette: az egy izlés nélküli agent provocateur.«

Minden esetre szívesen regisztáljuk az apátplébános ur eme nyilatkozatát amire nem lett volna szükség, ha az apátplébános ur burkolódzó szavak helyett, mindjárt a tősztt alkalmából megmondta volna, kit ért a »közös ellenség« alatt!

— **Meghiusult gázság.** Ungvárott a múlt héten két városi rendőr agyonvert egy embert valami vitatko-

zás közben. A rendőrök, hogy magukról a gyanút eltereljék, immár nem szokatlan módhoz fordultak. A hullát elvitték éjszaka a zsidó temetőbe. Szerencsére egy vidékről visszatérő bérkocsis meglátta, hogy a két rendőr miben sántikál, zajt ütött, mire a két rendőrt letartóztatták, s másnap csendőri fedezet mellett a beregszászi fogházba kísérték őket. Ha az a bérkocsis véletlenül fel nem fedezi a rendőrök sötét szándékát, a jó isten tudja, miféle vérvád-történet keletkezett volna a zsidó temetőben megtalált hulla nyomán.

— **Nevezetes halottja van a munkácsi zsidóságnak.** *Weisz* Mózes városi képviselő, megyei törvényhatósági biz. tag, 74 éves korában, folyó hó 8-ikán jobblétre szenderült. Nagyiparos volt, gyárát 1866-ban építette föl, szerény mértékben és szerény igényekre számítva, nagy szorgalma és nem lankadó takarékosága azonban csakhamar odajuttatta, hogy nem csak gyártelepét kellett megnagyobbítani, hanem annak termékeivel is több kül- és belföldi kiállításon nyert kitüntetést. A kereskedelem terén szintén becsült nevet szerzett s ez nem kis mértékben járult hozzá közéleti szerepéhez, mely nem csak a városi és megyei életre szorítkozott, hanem nagy szeretettel fordult a hitközségi ügyek felé is. A hitközségnek hosszú éveken át előbb előjárósági tagja, majd elnöke volt, a Chevra Kadisánál pedig, melynek elnöke, sok jelentékeny alkotás fűződik nevéhez. Évek óta, mióta az üzleti életet abban hagyta, fáradságát csaknem kizárólag a szentegyesületnek szentelte. Folyó hó 9-ikén nagy részvétellel, a város egész társadalmának végtiszteletétől környékezve, temették.

— **Egy zsidó báró halála.** Ischlben a múlt napokban hunyt el *Waldberg* Mózes báró 69 éves korában. *Waldberg* galicziai származású volt, aki Romániában jelentékeny vagyont szerzett. A báróságot *Magyarországban*, *Tisza* Kálmán minisztersége alatt kapta, egy a monarchiára nézve nagyon fontos román vasut létesítéséért. Az elhunyt, kinek egy fia a heidelbergi egyetemen az irodalom tanára, öccse pedig a jelenlegi jászolai rabbi, igen vallásos ember volt, s a héber tudományokban szintén nagy jártassággal bírt. Irt egy héber nyelvű munkát is, melyben a vallástalanságot ostorozza.

— **Kézműves növendékek felvétele.** A magyar izraelita kézmű és földmívelési egyesület végrehajtó bizottsága a napokban *Adler* Lajos egyesületi alelnök elnöklése alatt felvételi ülést tartott, amelyen 65 kézműves növendék fogadtak az intézetbe. Ezekkel az egyesület kézműves növendékeinek száma 342-re emelkedett, akik közül 35 az egyesület tanonczmenedékházában bentlakást és ellátást élvez.

— **Zsidónak nézték.** Szegény *Stumpf* Péter rákosi építési vállalkozó nem nagyon köszöni meg, hogy a lelketlen bujtogatók mindenféle hülye mesékkel bolondítják a népet. *Stumpf* Szegeden a város alsótanyai iskoláin végeztet javítási munkálatokat. Az iparos a közelmúlt napokban kocsin járta be az iskolákat s a kocsiján történetesen zsákok is voltak. — »Ahol ni, jön a zsidó a zsákkal gyerekeket szedni,« — zudult föl a nép egyhelyütt s fenyegető mozdulatokkal körülkerítette *Stumpf*ot. — »De édes atyámfiak« — mondotta ez — »keresztény katolikus vagyok én is, meg a nagyapám is az volt, még az ükapám is.« — »Nem igaz, nem igaz« — kiáltott rá az a néhány utonálló, csak a zsidó jár ilyen frakos gunyában: Hiába volt *Stumpf*nak minden bizonykodása, rátámadtak, ütlegetni kezdték s csak akkor elégették meg a dolgot, mikor már jól elverték. — *Stumpf* bement Szegedre, jelentést tett az esetről a rendőrségnek. *Koczor* János h. főkapitány intézkedett, hogy a tetteseket kinyomozzák s valamennyien elvegyék méltó büntetésö-

ket. Igazán elszomorító dolog, hogy ma már az is baj, ha valakit zsidónak néznek! De még elszomorítóbb, hogy a hitvány munka még egyre folyik, s alig bírják a népet lecsittítani a józanabb gondolkozásaik. S emellett egyre hangosabban hirdik, hogy a bujtogatásnak *politikai alapja* van. Nem szégyenlik magukat az illetők ilyen eszközökhöz nyulni?

— **A tisztelendő ur orgonája.** A tisztelendő ur, a ki ebben a kis történetben játszik, *Székrenyi* Lajos bánhegyesi róm. kath. lelkész, az egykoron néppárti szerepléséről hirhadt glogoni plébános. Orgonafák körítik az ő barátságos plébániáját és ezek az orgonák hoztak most bajt a tisztelendő ur fejére. A tavasszal történt, hogy betévedt a plébános ur kertjébe *Kovács* Béla az édes atyjával, *V. Kovács* Jánossal s a nagybátyjával, *Kovács* Lajossal. Kovács Béla megszagolta a pompás virágokat s mivel azok nagyon megtetszettek neki, egy fürtöcskét letépett s a kalapja mellé tűzte. E perczben *lövés dördült*, majd utána egy másik. Az ablaknál pedig ott állott *Székrenyi* plébános ur, kezében a még füstölő revolverrel s válogatott stílusban káromolta a virágtolvajt. Kovácsék a szegedi kir. törvényszéknél feljelentést tettek *Székrenyi* Lajos plébános ellen *emberölési kísérlet miatt*. Az ügyészség el is rendelte a vizsgálatot.

Ámbár jóformán kizártnak tartjuk, hogy zsidó pap ilyesmit cselekedjék, mégis felvetjük a kérdést: Vajjon mi történnék akkor, hogy ha egy rabbinus feledkezne meg ennyire magáról?...

— **Halálozás.** Szeged régi kereskedő-világának egyik érdemekben gazdag tagja, *Freuder* József, e hó 3-án meghalt. A gyászszertartás az izraelita-templom-udvaron ment végbe, ahol *Lőw* Immanuel dr. főrabbi az elhunyt érdemeit magasztaló gyászbeszéddel bucsuztatta el a halottat, aki a szegedi *Chebra* Kadisának 34 éven át volt gondnoka s e tisztének betöltésével önzetlenül szolgálta a szegedi zsidóság közügyeit. A temetésen hivatalból megjelentek a zsidó hitközségnek s a hitközség kebelében alakult egyleteknek képviselői. A megboldogultnak elhunytáról külön gyászjelentést adott ki a család s a szent-egylet.

— **Kántorválasztás.** A nagyváradai orth. izr. hitközség, melyben a kántori állást ideiglenesen *Tubiánszky* tölti be, (41 pályázó közül választották meg tavaly ideiglenes minőségben) legutóbbi ülésén *Tubiánszkyt* 3 évre egyhangulag megválasztotta főkántornak.

— Már megint elhódítottak a bécsiek egy magyar kántort. Ezuttal *Östreich* Ignác kőbányai kántorról van szó, akit a közelmúltban választottak meg Bécsben a brigittenauai templom kántorává. *Östreich*-nek gyönyörű szép tenor-hangja van s éppen ez az oka, hogy a dohány-utczai templomban nem alkalmazhatták, amennyiben az nagy terjedelménél fogva a tenor hangot érvényre nem juttatja. A kántort elmúlt szombatón iktatták be, nagy ünnepek között, hivatalába, mely alkalommal beköszöntő éneke elragadta a közönséget. Mindenképpen meg is volnának vele elégedve a bécsiek, csak egy panaszkodás van. *Östreich* ugyanis — szinte hallatlan dolog — jóformán alig tud valamit németül!

— **Iparos-e a sakter vagy nem?** Sárosmegyében vetették fel azt a kérdést, hogy iparos-e a sakter vagy nem. A kérdésben a kereskedelmi miniszter döntött, ki 8660. sz. alatt Sáros-vármegye alispánjához e tárgyban intézett rendeletében következőképp mondja: Folyó évi január hó 30-án 992. sz. alatt kelt jelentésére, melyben alispán ur az iránt kér felvilágosítást, hogy izraelita

metszők által üzletszerűen gyakorolt baromfimesztés ipar üzletszamba vehető-e értesítem alispán urat, hogy az izraelita hitközségek metszői által a hitközségi tagok részére eszközölt rituális baromfimesztés *vallási jellegénél fogva ipari foglalkozásának nem minősíthető s ennek következtében az ily metszések végzésére szolgáló helyek sem minősíthetők ipartelepeknek*. Önként értődven, hogy a közegészségi követelményeknek az ily, kizárólag rituális metszések eszközzésére szolgáló helyek fentartói is eleget tartoznak tenni.

— **Harcz zsidók és görögök között.** A Smirna melletti Thomazoban június 15-én véres harc folyt le smirnai zsidó kereskedők és thomazói görög lakosok között. A zsidók, köztük egy *Cannes* Jakab nevű, gyümölcsöt mentek vásárolni s letértek a görög korcsmárhoz egy ital borra. De a korcsmáros megtagadta a kiszolgálást, mondván, hogy zsidónak nem ad. Ezzel a sértéssel nem elégedett be, nekik rontott, tört rántott és azzal két zsidót megsebzett. A görög vendégek a korcsmáros pártjára állottak s a zsidók látván, hogy ennek fele sem tréfa, erélyesen védekeztek. Élet-halál harc fejlődött ki. A zsidók revolvért rántottak és a fent említett *Cannes* Jakab golyót röpitett a gyilkos szándéku korcsmáros mellébe, mikor az tört akart a nyakába döfni. A tör kiesett a korcsmáros kezéből, *Cannes* egyik társa kapta fel s azzal nyitott utat magának és megsebesült hitsorssosainak a dühöngők tömegében. Néhány nap múlva a kádi elé állították a négy zsidót s ott bebizonyulván, hogy önvédelemből kellett fegyvert használniok, nemcsak hogy semmi bántódásuk nem esett, de a kádi még most is dicsérte őket bátorságukért.

— **Hymen.** *Arányi* Gyula lippai polgári iskolai tanár eljegyezte *Lichter* Etel kisasszonyt, *Lichter* Jakab lippai izraelita hitközségi titkár kedves leányát.

— **»Kedusák«.** *Szegfi* Mór, a pesti hitközség karvezetője, hat *Kedusa*-dallamot komponált, s azokat egy füzetben közre adta. Az erőteljes zeneszerzemények kántor szólóra és orgonakiséretre vannak írva és szerzőjüket, a hangköltés egyik zsinagógai mestereként állítják elének. Trivialitások és hangeffektusok nélkül szólnak az egyes számok a zsidó érzülethez és mélyen megindítanak dallamosságuk és harmóniájuk gyöngéd és benső mivoltával. Különösen három szám az 1 (g dur), 4 (a dur) és az 5 (fdur) találnak könnyen utat az ájtatos lélekhez. A kántorszólók alá oda van jegyezve a szöveg is, ami megkönnyíti használhatóságukat. Nekünk különösen az erő imponál, ami ezekből a zsinagógai zenekölteményekből zendül a fülünkbe és lelkünket a magasba emeli. A kedusákat melegen ajánlhatjuk minden zeneértő kántorunk figyelmébe.

* **Vérgyógyítás Hemo patia.** Az orvosi tudomány a szenvedő emberiség gyógyítására szükséges segédeszközöket a tudomány minden ágából szedi; kikerülnek ezek az erő- (mechanika)- a vegy- (chemia)- természettan (phisika), élettudomány (pszichologia) teréből, eltekintve a természetes gyógyeszközök nagy sokaságától, mint a víz, levegő, napsugár étrend és mások. — Az orvosi tudománynak semmi sem drága, semmi sem utalatos. Mindent alkalmaz, a mitől segítséget, könnyebülést vél szerezhetni betegének. Ez képezi magasztos, nemes feladatát, ez minden orvosnak egyedüli és igazi törekvése.

S mégis mily silányak az eredmények. Ha az emberiség életének statistikájában lapozgatunk, figyelmünk utolsó félszázad óta előjött elmezavarok, öngyilkosságok

és váratlan halálesetek ijesztő módon elszaporodott sokaságára lesz terelve, melyek nap-nap után gyakrabban fordulnak elő és az ugynevezett idült (chronikus) betegségekre, minők az asztma, szív-, vese-, gyomor-, bőr- és idegbetegségek, melyek az emberiség nagyobb felét megkínózzák, életüket megkeserítik. Szinte általános társadalmi bajjá alakult ezen jelenség, oly pusztításokat okozva, mint a legszivósabb járvány.

Ezen nehéz baj ellen a mai orvosi tudomány, nagy haladása daczára, egész tehetetlenül áll. Sok nagy elme fáradozik ezen fejtmény kiderítésével, de azt siker nem koronázta, és pedig azért, mert a jelenleg uralkodó és az orvostanárók által hirdetett orvosi feltogás a betegségek eredetéről téves, helytelen elveken nyugszik.

A mai iskola a betegség helyét csakis a test szolid, tömör részeiben tartja lehetségesnek, azért szilárd betegségtan (Solidarpathologia) a neve és a vérnek és egyéb testi nedveknek csak izgató vagy csillapító hatást tulajdonít és tagadja azon képességüket, hogy betegségeket idézhetnek elő. Ezen nagymérvű tévedés lesújtó eredménye most már tisztán bebizonyítható. Ez okozta az asztma-, szív-, vese-, gyomor-, bőr- és idegbetegségek, valamint az elmezavarok, öngyilkosságok és váratlan halálesetek ijesztő módon való elszaporodását. Ezen téves fölfogás ellen küzd a vérgyógyítás (Hemopatia).

Ennek az új gyógyítási iránynak megalapítója Kovács J. dr. budapesti nagyhirnevű orvos (lakik: Budapest, V., Váci-körút 18. sz.), a ki az idült (chronikus) bajok nagy részét kizárólag a vér hiányos vegyi összetételére és a vérkeringés okozta zavaraira vezeti vissza. Kovács dr. felfogása szerint bizonyos idült (chronikus) megbetegedéseket csakis a vér okozza, mert az áramlik végig az egész testen és ez látja el az összes szerveket az életükhöz és működésükhöz szükséges egységes anyaggal. Ennélfogva akár a vérnek vegyi összetételében, akár pedig a keringésében áll be valamilyen zavar, egyaránt káros behatásnak vannak kitéve a szervek és ha az hosszabb ideig eltart, a szervek elváltoznak, majd pedig megbetegednek. Tehát előbb betegszik meg a test főnedve és csak utána a szervek, holott a mai általános fölfogás ennek éppen ellenkezőjét állítja.

Kovács dr. tagadja a vérszegénység, a neurasthenia és idegességnek a mai, azaz régi iskola elvein alapuló fogalmát, hanem ezen betegségeket a vértől származtatja, épp úgy, mint asztmát, köszvényt, és a legtöbb chronikus tüdő-, szív-, vese-, gyomor-, bél-, ideg- és bőrbajokat. Mindezen betegségek gyógyítását csakis a vér előzetes kezelésével eszközözi, a minnek természetes következménye, hogy a szervek nem lesznek többé a vér folytonos káros hatásának kitéve és fokról-fokra visszanyerik eredeti állapotukat és működési képességüket.

Tizennégy év óta ezen irányban folytatott kutatások s már ezrekre menő tökéletesen kigyógyult betegek fényesen igazolják, hogy Kovács dr. ezen új iránya az orvosi tudományban nagyjelentőségű fordulatot okoz. Annál nagyobb e gyógymódnak jelentősége, mert eddigi tapasztalatok után legbiztosabban megvéd a szélhűdés, agylágyulás s elmezavar kitörése ellen.

Kovács J. dr., Budapesten, V., Váci-körút 18. szám alatt egy rendelő intézetet állított fel, mely kizárólagosan a vérgyógyítás céljaira szolgál. Ezen intézetet nemcsak az ország minden részéből, hanem külföldről is számosan keresik föl, még azok is, a kik reményüket és az orvosi tudományban való bizalmukat már teljesen elvesztették.

Kovács dr. intézetén kívül vidéken is kezel betegek és levélre készséggel válaszol.

* Tanköteles gyermekek szülőinek b. figyelmét fölhívjuk *Gerő Ferencz* mai hirdetésére. — Internatusát a legmelegebben ajánlhatjuk.

Művelt, idősebb izr. nevelőnő

ki egyuttal a házvezetéshez is ért és a *zsidó házi szokásokat teljesen ismeri*, kerestetik *vidékre* egy 16 éves és egy 13 éves leányka mellé, teljes ellátás és kedvező fiz. feltételek mellett. Födolog, hogy az anyát jó lélekkel pótolni igyekezzék. Kik már ily állásban voltak, előnyben részesülnek. Ajánlatok esetleg bizonyítvány-másolatokkal »Biztos jövő« jelige alatt az »Egyenlőség« kiadóhivatalába intézendők.

Nevelőt

keresek 4 gyermekem mellé, kik közül egyik az 5-ik reálba, a másik a 3-ik gymnasiumba, a 3-ik a 4-ik elemi osztályba jár, míg a negyedik az első felsőbb leányiskolába jön a tanév kezdetével. Az illető fiatal embernek jeles érettségivel kell birnia; aki a tanári pályára készül, előnyben részesül. Vallásosság elengedhetlen feltétel. A gyermekek nyilvános iskolába járnak s a nevelő csupán a házi oktatásban részesíti őket. Főkötelessége a vallás-erkölcsös nevelés. Fizetés, teljes ellátáson kívül, méltányos megállapodás szerint. Mielőbbi ajánlatokat kér *Grosz Henrik, Szegeden.*

Nevelő kerestetik

előkelő családhoz Bukovinába, elemi és I-ső reál osztályok tanítására. Zenéhez is értők előnyben részesülnek. A tannyelv magyar, de a német nyelv alapos ismerete is követeltetik. A gyermekek a tanév végén Magyarországra valamely nyilvános tanintézetében vizsgáznak.

Másolatokkal ellátott kérvények *Borsovai Lázárhoz Mező-Laborczra* küldendők.

A bezdáni izr. hitközség mint anyakönyvi kerület elnökségétől.

P á l y á z a t.

A *bezdáni izr. anyakönyvi kerület* rabbi-állása elhalálózás folytán megüresedvén, betöltésére kerületi közgyűlés határozatából pályázatot hirdetünk.

Javadalmazás: Lakás, kert, 1200 korona évi fizetés, mely a kongrua törvény értelmében annak idején az állam részéről 1600 koronára lesz kiegészítve; és a szokásos mellékjövedelmek. Az anyahitközség a helyi izr. iskolában való hittanításért és rabanan-kádis elmondásáért külön tiszteletdíjat fizet.

Pályázótól megkivántatik, hogy magyar honos legyen és a kellő rabbi-képesítésen kívül legalább érettségi bizonyítvánnyal birjon. Rabbi-szemináriumot végzettek előnyben részesülnek.

Képesítés, eddigi működés, kor- és családi állapotról szóló okmányokkal fölszerelt kérvények *f. é. szeptember 30-ig* alulírott elnökséghez czimzendők.

Uti és költözködési költsége 100 korona erejéig csakis a megválasztottnak térítettik meg.

Egyéb föltételek a jegyzői hivatalban tudhatók meg. *Bezdán, 1901. július 28-án,*

Nagy József,
jegyző.

Loschitz Lajos,
hitközségi elnök.

A székesfehérvári orth. izr. hitközségtől.

Pályázat.

A székesfehérvári orth. izr. hitközség a hitoktatói állásra 1200 kor. fizetés és szabad lakással ezennel pályázatot hirdet. Ez állással, mely egyelőre csak egy próbaévre lesz betöltendő, a középiskolai, a polgári leányiskolai és az elemi iskolákon való hitoktatáson kívül a hitk. jegyzői teendők is egybekötvék. Bemutatkozás ajánlatos, útiköltségre azonban csupán csak a megválasztott tarthat igényt, aki működését f. é. szept. 5-én okvetlen tartozik megkezdeni. Folyamodványok csak bizonyítvány-másolatokkal látandók el.

Székesfehérvár, 1901. augusztus hó.

Weisz Károly,
hitk. elnök.

Az orosházi izr. hitközségtől.

Pályázat.

Az orosházi izr. hitközségnél a kántori állás f évi szeptember 1-re betöltendő. Pályázótól megkivántatik, hogy a magyar nyelvet bírja, szép, erőteljes hangja és zenei képzettsége legyen. Ezenkívül igazolnia kell, hogy képességgel bír a sochét-ubódek és kóré, valamint moheli teendők végzésére.

Javadalmazása évi 1200 (egyezerkétszáz) korona, természetbeni lakás, sechitarész és a szokásos mellékjöveldelmek.

Pályázók, kiknek életkora 40 éven alul van, felhivatnak, képesítőiket elismert rabbiktól, továbbá eddigi működésüket, korukat és családi állapotukat feltüntető okmányaikat f. hó 20-ig alulírott elnökséghez betérjeszteni sziveskedjenek.

Próbaelődást csakis azon pályázók tarthatnak, kiket a hitközség meghív. Utazási és útköltözködési költségekre — az elnökség által megállapítandó összeg erejéig — csak a megválasztott tarthat igényt.

Orosházán, 1901. augusztus hó 7-én.

Az orosházi izr. hitközség elnöksége.

A körmendi congressusi izr. hitközségtől.

Pályázat.

A körmendi izraelita hitközségnél f. é. szeptember 1-én 800 korona évi fizetés, szabad lakás és a fél sechita után circa 600 korona és egyéb mellékjövdelemmel járó másod kántori állás lesz betöltendő.

Pályázótól megkivántatik, hogy magyarhonos, zene-értő, kellemes hangju jó előimádkozó, sochét ubódek és kóré legyen, továbbá, hogy az énekkart orgona kíséret mellett dirigálni kell tudnia.

Pályázni kívánók felhivatnak, hogy képességüket, eddigi működésüket, életkorukat, családi állapotukat és vallásos életüket feltüntető okmányaikkal felszerelt kérvényüket f. é. augusztus 20-ig az alulírt elnökségnél nyújtsák be.

Próbára csakis a meghívottak bocsáttatnak és a költségek csak a megválasztottnak térítettnek meg.

Nőtlenek és akik az énekkarban közreműködni tudnak, előnyben részesülnek.

Körmenden (Vas megye), 1901. július hó

A hitközség részéről:

Wurmfeld Ignác,
hitk. jegyző.

Grünbaum Béla,
hitk. elnök.

CZIMBALMOK.



Legújabb aczélszerkezettel,
5 évi jótállással,
legszebb hanggal.
Kaphatók
részletfizetésre is.

Saját gyártmányu hangsze-
rek, u. m. cimbalmok, he-
gedűk, harmonikák, fuvolák,
okkarinák, bőgők stb. stb.

Kitűnő magyar hangok.

Számos kitüntetés és elismerés a jó munkáért.

Nagy képes árjegyzéket ingyen és bérmentve küldök meg.

MOGYORÓSSY GYULA

magyar hangszeripar telepe

Budapest, VIII., Kerepesi-út 71. szám.

Első rangu szigoruan כשר vendéglő

SCHWARZ J. H.

Budapest, VII. ker., Erzsébet-körút 8. szám.

(New-York palotával szemben).

Dr. RENNER vizgyógyintézete

bejáró betegek számára.

Budapest, VII., Valeró-utca 4. (Telefon.)

Az intézet 34 év óta áll fenn, most teljesen újjáalakítva,
a legmodernebb gyógyeszközökkel szereltetett föl.

Alkalmazásban levő gyógyeszközök: A tudomá-
nyos vizgyógymód összes eljárásai, masszázs, villamos fény-
fürdő (elhizásoknál), az elektromozás minden faja (galvani-
satio, faradisatio, franklinisatio, elektromos masszázs), hűlő-
készülékek (Psychrophor stb.)

Szénsavas fürdők

(Nauheimi eljárás, szivbajosok számára). — Kezelés alá
vétetnek: Különféle ideg- és gerinczhajok, ideges gyöngé-
ségi állapotok, álmatlanság, szédülés, a gyomor és belek
renyhésege, idült izületi és izomszuz stb.

Prospektus kívánatra. — Árak mérsékeltek.

BINÉTER MANÓ

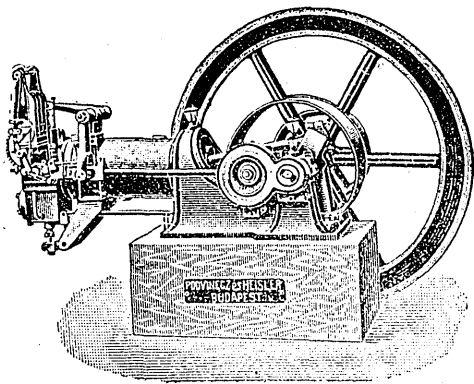
Budapest, VII., Károly-körút 13. sz.

Ajánlja régi jóhirü

SÍRKŐRAKTÁRÁT

a legremekebb kivitelben, óriási választékban a
legjutányosabb gyári árak mellett.

— Szombaton és ünnepnapokon zárva. —



Budapesti
malomépítészeti
és
gépgyár
PODYINECZ és HEISLER
BUDAPEST,
Váci-út 141. sz.
Gyárt:
benzin- és gázmotorokat
szelepes vezényművel,
2 egész 30 lóerőig.

Megbízható képviselőik kerestetnek.

Helyiség változtatás!

Gyáromat és üzletemet

1901. augusztus hó 1-én

VII., Király-utca 11. szám alá

helyezem át.

Fleischmann Lipót

שאלמי- és füstölthúsárú-gyára.

„THE GRESHAM”

életbiztosító-társaság
LONDONBAN.

Magyarországi fiók:

BUDAPEST,

V., Ferencz József-tér 5—6. sz.,

a társaság házában.

A társaság vagyona 1898. decz. 31-én	kor. 168,924.140.—
Évi bevétel biztosítások és kamathól	
1898. évi december 31-én	> 29,765.473.—
Kifizetések, biztosítási és járadéki szer-	
ződések, valamint visszavásárlások	
stb. után a társaság fennállása	
óta (1848)	> 362,853.507.—
Az 1898. évben a társaság 6612 köt-	
vényt állított ki	> 58,680.009.—
összeg értékekben.	

Prospektusokkal és díjtáblázatokkal,

melyek alapján a társaság kötvényeket kiállít, továbbá ajánlatokkal díjmentesen szolgál a magyarországi- és a keleti fiókja Budapesten, valamint ennek ügynökei a fiók minden nagyobb városában.

Fogak.

Fogtechnikai műtermemben készítek a fogtechnika legújabb vívmányai szerint:

Szájpadlás nélküli műfogakat, melyeket a szájból kivenni nem kell, nem is lehet, és a rágáshoz kitűnően használhatók.

Teljes légnyomatu fogsorokat. Aranyból fogkoronákat. Aranyszárokra foglalt fogakat.

Nem jól működő kaucsuk- vagy celluloidból készült fogak vagy fogsorokat átalakítok és elfogadok minden előforduló javításokat. — Munkám szoliditására 10 évi jótállást vállalok.

Az országban lévő izraelita hitközségek bármely igazolt hivatalnokai 25% ármérsékletben részesülnek.

Kifüggesztett árszabály. — 25 éves gyakorlat.

PROHÁSZKA HENRIK

fogtechnikus,

Budapest, VII., Király-utca 15. szám.

Aranyosi Miksa

nyilvános

felső kereskedelmi iskolája

BUDAPESTEN,

V. ker., Nagykorona-utca 13. szám.

Bizonyítványok államérvényesek.

Egyéves önkéntességi jog.

Az intézet internátussal van összekötve.

Előjegyzés a szünet alatt is.

Részletes program ingyen és bérmentve.

10—25%-kal olcsóbb mint bárhol!

Kaphatók minden alaku márvány, gránit és syenit remek kivitelű

SIRKÖVER

dús választékban.

LÖWY JÓZSEF,

BUDAPEST,

II. ker., Fő-utca 98. szám.

מיט 10—25% בידלוגער וויא איבערארד. לעווי יאזעף.
גראבשטיינלאגער אום שבת אונד וויט געשפערט.

➔ **ÁLLAMI FELÜGYELET ALATT!** ➔

GERŐ FERENCZ katona előkészítő-iskolája
az egyéves önkéntességi képesítő vizsgára.
VI., Nagy János-utca 3. szám.

Ezen több év óta fennálló és szép sikerrel működő iskola előkészít 6 és 10 hónapra terjedő tanfolyamon az önkéntességi vizsgára, kiváló középiskolai tanárok közreműködésével olyan ifjakat, kik az önkéntességre jogosító érettségi bizonyítványai nem bírnak.

* Részletes ismertető kívánatra küldetik. *

Beiratás napoként délután 4—7 óráig.

Vidékiek részére internatus.

➔ **MEGJELENT!** ➔

Dr. **STEINHERZ JAKAB**, székesfehérvári főrabbitól.

Gyászbeszédek.

Második kötet.

Tartalmaz 67 halotti beszédet és imát.

Ára 3 korona (postadíj 10 fillér.)

Kapható: Singer Ede könyvkiadóhivatalában, Székesfehérvár.

Legyen mindennapi
italod



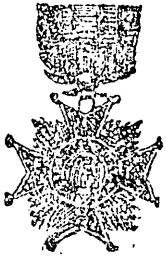
➔ **Ásványvíz** ➔

Szt. Lukácsfürdői hegyiforrás.

Több száz kiváló gyakorló orvos ajánlja.

Grand Prix

GRAND PRIX



Lyon 1894

LYON 1894-ben

FOGAK

2 forinttól, valódi amerikai módszer.
➔ 10 évi jótállással. ➔

A gyökér eltávolítása fölösleges. Szájpadlás nélkül is. Vidékiek 24 óra alatt kielégítetnek.

Részletfizetésre is.

KOVÁCS J. fogműterme,
Budapest, Károly-körút 9., II. 8.
(gróf Hadik palota).

Található naponta reggel 9-től délután 5-ig.

Kiváló minőségű

DINNYÉKET

szállítunk

csepelszigeti kertészetünkből a következő árak mellett:

»Duna kincse«,

legkiválóbb minőségű (turkesztán).

»Krétaszigeti Ananasz.« — »Jókai.«

5 kilogrammos postakosarakban, bérmentve, utánvétel mellett, a míg az idény tart, 2.40 korona.

25 kilógrammnál nagyobb megrendeléseknél »Tökölly« állomáson, vasútra feladva, bruttosúlyt tisztasúlyért számítva, utánvétel mellett:

Augusztus 15-ig, kilogrammonként 20 fillérért

» 16—31-ig, » 16 »

Szeptember 1-től kezdve » 10 »

Legkiválóbb minőségű görögdinnye:

Augusztus 15-ig 8 fillér. — Azután 6 fillér.

Csomagolás nem számítatik.

SCHLESINGER & POLAKOVITS

BUDAPEST, Thonetudvar.

Magy. Kir. Postatakarékpénztár 6016. sz.

Giroszám: Osztrák-Magyar Bank és Budapesti Giro- és Pénztár-Egyület.

Telefon 37—82 és 37—91. — Állami Telefon 19. sz.

Sternberg Ármin és Testvére

es. és kir. udvari hangszergyár

BUDAPEST, VII., Kerepesi-út 36. sz.

Zongora-termek:

Kossuth Lajos-utca 22 (Károly-körút sarkán), Zenepalota.

Képes árjegyzék

(minden cikkről külön) ingyen kapható.

